

Tabulka 3.1.1:

Arktida: přehled nejdůležitějších českých expedic, objevů, výzkumů a aktivit (Eva Novotná)

(Podrobný seznam lze najít na [webu CPE.....](#), doplňujícím tuto publikaci.)

1613	Misionář Daniel Strejc Vetter (1592–asi 1669) přijel na několik měsíců na Island. Napsal spisek <i>Islandia</i> .
1733	Misie Moravských bratří v Grónsku a na Labradoru. Mnozí z těchto misionářů pocházeli ze severní Moravy, např. Kristián David (1692–1751), Matouš Stach (1711–1787), Kristián Stach (1711–1739) a další. Viz též Seznam misionářů z řad Moravských bratří v Grónsku a na Labradoru.
1791	Botanik Thaddäus Xaverius Peregrinus Haenke (1761–1816 nebo 1818), česky Tadeáš Haenke, byl první příchozí z českých zemí na území dnešní Aljašky.
1869–1870	Výpravy, kterou uspořádal německý geograf August Petermann, se zúčastnil i geolog a mineralog z UK Gustav Carl Laube (1839–1923, český Němec) a Julius von Payer.
1872–1874	Julius von Payer (1841–1915, český Němec) a Carl Weyprecht (1838–1881, Němec) vedli rakousko-uherskou polární výpravu financovanou Janem Nepomukem Wilczekem (1837–1922) na lodi <i>Admirál Tegetthoff</i> . Účastnili se jí i čtyři Češi: Ota Kříž (var. Krisch, 1845–1874), Gustav Brosch (1844–1924), Eduard Orel (1841–1892) a Josef Pospíšil (1850–1906). Cílem výpravy bylo nalezení Severovýchodního průjezdu do Asie. Výprava objevila v roce 1873 zemi Františka Josefa a provedla zde kartografické práce. Loď byla rozdracena ledem a členy výpravy zachránil ruský rybářský škuner. Ota Kříž během výpravy zemřel a byl pohřben v zemi Františka Josefa.
1877–1879	Americké výpravy F. Schwatky na ostrov krále Williama se zúčastnil jako jeden z členů Heinrich Wilhelm Klutschak (1848–1890) z Prahy. Zmapoval mimo jiné území mezi Hudsonovým zálivem a ostrovem Země krále Viléma.
1898–1924	Český dobrodruh Jan Eskymo Welzl (1868–1948) žil na Novosibiřských ostrovech jako lovec, obchodník, „eskymácký náčelník“ a „nejvyšší soudce“. Zúčastnil se i tzv. „zlaté horečky“ na Aljašce. Svě zážitky popsal v cestopisech vydávaných v celé Evropě.
1899–1900	Astronom Iosif Iosifovič Sýkora (1874–1944), syn českých rodičů, se zúčastnil rusko-švédské expedice na Svalbardu.
1903–1905	Druhou expedici Williama Zieglera k severnímu pólu vedl Anthony Fiala (1869–1950, Američan s českými kořeny) na lodi <i>Amerika</i> , jež byla nakonec

rozdrvena ledem. Účastníci podrobně zmapovali část země Františka Josefa a podnikli čtyři neúspěšné výpravy k severnímu pólu na saních. Zachránili je ruští velrybáři.

- 1903 Brněnský profesor Jiří Janda (1865–1938), zakladatel pražské ZOO, prováděl výzkumy na poloostrově Kola. Byl prvním krajanem, který procestoval ruský sever.
- 1906–1938 Ředitel antropologického oddělení Národního muzea USA ve Washingtonu Aleš Hrdlička (1869–1943, Čechoameričan) podnikl deset výprav na Aljašku a Aleuty. Čtvrté výpravy se zúčastnil také pražský antropolog a lékař Jiří Malý (1899–1950).
- 1909–1911 Obchodník s léčivými bylinami a cestovatel František Poledna Vlkovský (1877–1951) se pohyboval v oblasti západní Sibíře, Čukotky a Kamčatky. Cesty dokumentoval a exponáty daroval Náprstkovu muzeu, NM a MZM.
- 1912 Zenon Svatoš (1886–1949), původem Čech, byl účastníkem Rusanovovy expedice. Později se podílel na založení Barguzinského zapovědníku u jezera Bajkal.
- 1913–1919 Jiří Jaeger (1895–1975) působil na misijní stanici Moravských bratří na Labradoru a studoval etnografii Inuitů. Výsledky publikoval knižně.
- 1926, 1928 Geofyzik a radiolog František Běhounek (1898–1973) se zúčastnil výpravy italského objevitele generála Umberta Nobile na vzducholodi *Italia*, která 23. května 1928 dosáhla severního pólu. F. Běhounek byl prvním Čechem, který přeletěl nad nejsevernějším bodem Země. Přežil ztroskotání vzducholodi. Vědecké výsledky expedice mu pomohly prokázat závislost intenzity kosmického záření na geomagnetické šířce.
- 1926–1927 Hamburská paroplavební společnost „Hamburk – jih“ uskutečnila plavby na Lofoty, Island a Svalbard. Mnoho Čechů se díky tomu dostalo na sever. Byli mezi nimi například malíř Karel Zápeca (1893–1975), překladatel Gustav Pallas (1882–1964) či pedolog a spisovatel Jaroslav Spirhanzl-Duriš (1889–1960).
- 1928 Brněnský univerzitní profesor, antropolog a antropobiolog Vojtěch Suk (1879–1967) studoval zubní kazy u Inuitů na Aljašce a v Kanadě.
- 1931 Paleontolog a stratigraf Jaroslav M. Petrbok (1881–1960) zkoumal na Islandu čtvrtohorní měkkýše, o nichž publikoval 250 prací.
- 1931 Do údolí řeky Susny v norském Laponsku se odstěhoval cestovatel, spisovatel, odborný publicista, sámolog a překladatel ze sámských jazyků Václav Marek (1908–1994), který sebral a uspořádal sbírku sámských

pověstí a pohádek a napsal studii o starém sámském náboženství. V roce 1948 se vrátil do Československa.

- 1933 Zoolog Jiří Baum (1900–1944) pozoroval a popsal mořské ptactvo na ostrovech severní Skandinávie. Získaný materiál daroval NM.
- 1933 Na PřF UK působil zakladatel české oceánografie severních moří Josef Zukriegel (1889–1945). Na lodi *General von Steuben* cestoval na Island a Svalbard. Prováděl mimo jiné oceánografická pozorování, včetně měření mořského dna a ledu.
- 1936 Výprava GÚ PřF UK na Island, kterou vedl profesor geografie Josef Kuský (1903–1977), působila na doporučení dánského geologa Lauge Kocha (1892–1964) v dosud neprobádané oblasti pohoří Tindfjallajökull. Vědci pracovali ve třech skupinách: Josef Kuský se Zdeňkem Rothem (1914–2009) prováděli geomorfologické a geologické výzkumy, Miroslav Kuthan (1913–1989) a Emil Hadač (1914–2003) uskutečnili geologické a botanické výzkumy na poloostrově Reykjanes, Jiří Čeleda (*1916) a Rudolf Kroha (1914–1981) se zaměřili na geochemická studia.
- 1937 Jan Březina (1914–1938), český polární letec u sovětské Vrchní správy polárního letectva, byl zařazen do speciální skupiny letců, kteří zajišťovali vysazení Papaninovy výpravy na ledovou kru v oblasti severního pólu. Pro nemoc se konečného výsadku na točnu sice nezúčastnil, ale pracoval na Rudolfově ostrově. Absolvoval dalších 15 úspěšných polárních letů a publikoval knihu *Cesta na severní pól*. Záhy se však stal obětí Stalinových čistek a jako údajný agent Československa byl popraven. Byl rehabilitován až roku 1978 (viz kap. 3.1.5).
- 1937 Vědci Emil Hadač a Miroslav Kuthan se vrátili na Island, aby dokončili výzkumy rostlinných společenstev a květeny stejného území. Objevili dvě nová ledovcová jezera v pohoří Vesturhals.
- 1937 I. expedice katedry mineralogie pozdější VŠCHT na Island. Vědci František Slavík (1879–1957) a Jan Václav Kašpar (1908–1984) provedli geologický a mineralogický výzkum na Faerských ostrovech a Islandu.
- 1938 II. expedice VŠCHT na Island. Mineralog J. V. Kašpar a ředitel Středomoravských elektráren v Přerově, geolog Alois Němec (1886–1959), který byl hlavním mecenášem výpravy, se zabývali studiem islandského vápence a sopečných kráterů v okolí jezera Mývatn.
- 1939 Emil Hadač podnikl cestu lodí na Svalbard a Medvědí ostrov a studoval tam přírodní prostředí a vegetaci.
- 1939–1945 Válka v Arktidě. Českoslovenští letečtí navigátoři pracovali v protiponorkové službě pro oblast mezi Kanadou a Grónskem. Piloti Josef

Hubáček (1909–1988) a Karel Bílek (?–?) absolvovali při letu přes Atlantik mezipřistání v Grónsku. Antonín Pohořalý (1914–1958) sloužil v letech 1941–1942 a 1943–1944 na tajné nacistické meteorologické stanici na severu Svalbardu. Po válce byl za kolaboraci s nacisty vězněn.

- 1946 III. expedice VŠCHT na Island a Faerské ostrovy. V září až říjnu podnikli další cestu J. V. Kašpar, Jaroslav Bauer (1920–1995), Ivar Hilken (1919–1965) a Josef Zeman (?–?). Cílem byl výzkum nalezišť a sběr minerálů zeolitu.
- 1947 IV. expedice VŠCHT na Island za účelem výzkumu minerálů. Vedení převzal Jaroslav Bauer, dalšími členy byli Čestmír Barta (1926–2019) a student a budoucí vědec z turnovského ústavu Monokrystaly Josef Šmíd (1927–1977).
- 1948 Československá přírodovědná výprava na Island do údolí Kaldidalur pod vedením botanika Emila Hadače. Výpravy se zúčastnilo dalších sedmnáct členů: botanici František Hořavka (1918–1954), Zdeněk Černohorský (1910–2001), Jan Šmarda (1904–1968), František Pospíšil (*1927), Zdeněk Urban (1923–2000) a Karel Kaňák (1922–2007), zoologové Vladimír Landa (1923–2001), Jaroslav Slípka (1926–2013), Jaroslav Brčák (1925–1983), Zdeněk Klůz (1920–1979) a Oldřich Pravda (1918–1991), pedolog Bohumil Válek (1913–1983), meteorologové Vladimír Stružka (*1911) a Václav Škalda (?–?), mykoložka Milada Tomková-Součková (*1919) a filmař Václav J. Staněk (1907–1983). Vznikl dokumentární film *Do země ledovců* (1949).
- 1948 Albert Pilát (1903–1974), přednosta botanického oddělení NM, prováděl mykologické výzkumy ve švédském Laponsku.
- 1957 Geolog Jiří Losert (*1931) se zúčastnil geologického výzkumu v severním Norsku.
- 1958 Novinář Ivan Bruner (?–?) pracoval na stanici Severní pól 7.
- 1962 První český překlad slavného středověkého rukopisu Edda od Ladislava Hegera (1902–1975), překladatele z germánských jazyků včetně staroseverštiny, který věnoval zvláštní pozornost starogermánským literárním památkám, mj. staroislandským ságám a severským baladám; v jeho stopách pokračovala nordistka Helena Kadečková (1932–2018).
- 1965 Zdeněk Mísař (1926–2003), geolog z PřF UK, se zúčastnil geologického mapování v rámci expedice Grónské geologické služby v jižním Grónsku v oblasti Frederikshåbu.
- 1966, 1969 Tadeáš Czudek (1932–2017) a Jaromír Demek (1930–2017), vědci z Geografického ústavu ČSAV v Brně, se zúčastnili expedice Sovětské

akademie věd v severovýchodní Sibiři, kde prováděli geomorfologický výzkum permafrostu.

- 1970–1975 Josef R. Tomas (*1934), geolog z PřF UK, se zúčastnil geologického mapování v rámci expedice Grónské geologické služby v oblasti Fiskenæs fjorden v jižním Grónsku (severně od Frederikshåbu).
- 1972–1973 Jaroslav Tonika, geolog ČGÚ, se zúčastnil na doporučení J. Tomase geologického mapování Grónska v rámci expedice Grónské geologické služby
- 1973–2003 Probíhaly botanické a ekologické expedice Torontské univerzity do oblasti kanadské ostrovní Arktidy (ostrov Ellesmere) pod vedením brněnského rodáka Josefa Svobody (1929–2022, Čech v exilu).
- 1975–1991 Etnografka Nelly Rasmussenová (*1947) studovala život Inuitů na Baffinově ostrově a u Hudsonova zálivu. Zkoumala také kočovné Sámy v severním Norsku.
- 1976–1977 Horolezkyně a botanička Věra Komárková (1942–2005, Češka v exilu) pracovala na výzkumných projektech na Aljašce a v Kanadě. Vystoupila na nejvyšší vrchol Severní Ameriky *Mount McKinley* (dnes *Denali*) na Aljašce (6 190 m).
- 1984 Lenka Soukupová-Papáčková (1954–2005) z BÚ prováděla geobotanické studie na rašeliništích ve Skandinávii.
- 1985, 1988, 1990 Katedra geografie PřF MU zorganizovala tři letní expedice na Svalbard, v nichž pracovali klimatologové Rudolf Brázdil (*1951) a Pavel Prošek (*1940) a kartograf Milan Konečný (*1948).
- 1985 Vědecko-publicistická expedice Slovenské akademie věd na Svalbard pod vedením hydrobiologa Františka Kubíčka (*1929) z PřF MU a geobotanika Emila Hadače z Ústavu krajinné ekologie ČSAV.
- 1986 Poslední nejpodrobnější česká mapa Arktidy a Antarktidy v měřítku 1 : 18 000 000 v edici *Poznáváme svět* s rejstříkem geografických názvů a s podrobnými texty od geografů z PřF UK Václava Příbyla a tematickými tabulkami Jiřího Novotného (1931–2022).
- 1986–2021 Sedmnáct glacio-speleologických expedic skupiny Josefa Řeháka na Svalbard s výčtem účastníků: Josef Řehák st. (1942–2008), Vratislav Ouhřabka (*1963), Jaromír Braun (1951–1997), Dušan Milka (*1950), Josef Řehák ml. (*1967), Lenka Marková (*?), Marcel Řehák (*1976), Stanislav Řehák (*1972), Petr Zajíček (*1965), Marcela Řeháková (*1948), Josef Elster (*1958), Klára Řeháková (*1974), Marek Stibal (*1980), Marie Šabacká (*1980), Jan Hloušek (*1982), Tereza Řeháková (*1990), Michal

Brabec (*1980), Martin Slaba (*1974), a dále Poláci Szymon Kostka (*1970), Anna Haczek (*1984) a Agnieszka Mackiewicz. O jejich práci vznikly tři krátké filmy: *Výprava do nitra Arktidy* (2005), *Trzynasty raz na Spitsbergenie* (2007) a *Ostatnia wyprawa*.

- 1988 Expedice Botanického ústavu ČSAV a Krátkého filmu Praha na Svalbard pod vedením algologa Jiřího Komárka (*1931), které se zúčastnili Zdeněk Soldán (*1957), Jiří Liška (*1952), Vlasta Jankovská (*1942), Josef Elster, Michal Střída (*1946–2023), Milan Maryška (1943–2002) a Petr Volf (*1940), a dále Slováci Tibor Sasvári (*1947) a Jozef Terek (*1944).
- 1988–1991 Josef R. Tomas se ve spolupráci se Stockholmskou univerzitou podílel na mapování okolí výzkumné stanice Tarfala v severním Švédsku.
- 1988–2025 Vědci z PřF JU a BÚ (Josef Elster, Oleg Ditrich, Jiří Bárta, Alexandra Bernardová a Petr Macek) a MU (Pavel Prošek, Kamil Láska a Daniel Nývlt) řeší projekty na Svalbardu Nejnovější projekty v polárních oblastech řeší Barbora Halašková a Jan Kavan.
- 1990–2005 Palynologické expedice pracovnice BÚ Vlasty Jankovské (*1942) do ruské Karélie, na Polární Ural, na poloostrovy Jamal a Kola, do severního Švédska a Finska.
- 1991–1995 Tři expedice Josefa Elstera (*1958) s vědeckou stanicí Torontské univerzity do Sverdrupova údolí na ostrově Ellesmere. Projekt vedl Josef Svoboda.
- 1991 Expedice MZM do Jakutska pod vedením zoologa Miroslava Šebely (*1951) za účasti preparátorů Jaroslava Bašty (1953–2021) a Miroslava Vlasáka (*1949).
- 1993 První expedice biologů Správy KRNAP do severošvédského Abiska. Zúčastnili se jí zoolog Jan Vaněk (*1947), geobotanici Helena Štursová (*1943) a Milena Kociánová (*1951) a zástupce MŽP František Urban (*?).
- 1993 Polárník Miroslav Jakeš (*1951) se zúčastnil sportovní expedice vedené lékařem Michaiem Malachovem (Rus) a Richardem Weberem (Kanadčan). Jako první Čech došel pěšky na severní pól.
- 1993–2010 Výzkumy na Svalbardu prováděli Josef Řehák, algologové z PřF JU (Klára Řeháková), z BÚ (Jiří Komárek) a z PřF UK (Marek Stíbal). Zkoumali podledovcový kras na Svalbardu. Zpočátku působili na polské stanici Vratislavské univerzity. V letech 2000 až 2002 byl výzkum hrazen z evropského projektu *COBRA*, jehož řešitelem byl Josef Elster, v letech 2003 a 2004 z projektu GAČR.
- 1993–2023 Alena (*1944) a Jaroslav (*1938) Klempířovi provádějí etnografické studie v Grónsku a publikují články a knihy.

- 1996 Druhé výpravy na severní pól se spolu s Miroslavem Jakešem zúčastnili ředitel Komorní filharmonie Pardubice Oldřich Bubák (*1954) a optik Vilém Rudolf (*1962).
- 1996–2023 Do programu *International Tundra Experiment (ITEX)*, věnovanému sledování dopadu klimatických změn na tundrový biom, se zapojili pracovníci Správy KRNAP Josef a Ludmila Harčarikovi.
- 1997 Druhá expedice Správy KRNAP (zoologa, botaniků a ekologa) do severní Skandinávie (Jan Vaněk, Jan Štursa, Josef Harčarik, Luboš Jiříště).
- 1998 Milena Kociánová a Helena Štursová z KRNAP řešily geoekologický projekt porovnání vegetace kryogenních forem v Abisku a v Krkonoších.
- 1998 Ladislav Sieger (ČVUT-Fakulta elektrotechnická) prováděl v teritoriu Dason City na Aljašce měření extrémních vlivů na člověka (hypotermie, hladovění, dehydratace, spánková deprivace).
- 1999 Jitka Málková a Zuzana Wagnerová z PřF UHK prováděly výzkum synantropní vegetace v okolí hotelů, parkovišť a sjezdových tratí v severofinském NP Pyhänturi.
- 1999 Josef Elster a Klára Řeháková se na Svalbardu (Ny-Ålesund) zúčastnili projektu Japonského institutu polárního výzkumu v Tokiu.
- 2000–2002 Výzkumná činnost ve stejné lokalitě v rámci dvou projektů řešitele Josefa Elstera, kterých sezúčastnili také Klára Řeháková a Marek Stibal.
- 2000–2002 Jiří Komárek zkoumal za BÚ *taxonomickou a ekologickou diverzitu cyanobakterií a řas v humidních částech polárních oblastí*.
- 2001 Založení Polární sekce České geografické společnosti. Zakladatelem a pořadatelem každoročních zasedání byl Michal Janouch (1967–2021). Od roku 2022 stojí v čele sekce Josef Řehák ml.
- 2002 Projekt pracovníků BÚ a PřF JU podpořený Britskou vědeckou radou pro environmentální vědy, jehož řešiteli byli Josef Elster, Klára Řeháková a Marek Stibal. Výzkum byl prováděn v oblasti Ny-Ålesundu (Svalbard).
- 2002–2004 Hlavní řešitel Petr Pruner (*1943) z GÚ s Martinem Košťákem (*1971) z PřF UK řešili *Magnetostratigrafické a mikropaleontologické korelace s vysokou rozlišovací schopností hraničních souvrství jury a křídly*. Součástí výzkumu byla expedice do oblasti moře Laptěvů (2003). Spolupracovali s nimi Martin Mazuch (*1973) z PřF UK a Martin Chadima a Stanislav Šlechta z GÚ.

- 2003–2005 Spolupráce s firmou Speleo Josefa Řeháka na evropském projektu *COBRA* a dále na projektu GAČR. Účastníci projektu: Klára Řeháková, Josef Elster, Marek Stíbal a Marie Šabacká.
- 2004–2005 Výzkumný projekt JU a firmy Speleo Řehák zabývající se *primární sukcesí sinic a řas na nově odledněných územích (Svalbard)*. Řešitelkou byla Klára Řeháková. Výzkumu se dále zúčastnili Josef Elster, Marek Stíbal a Marie Šabacká.
- 2004 V rámci projektu MŽP Věda a výzkum zkoumaly Vlasta Jankovská a Milena Kociánová severská rašeliniště typu pounikos na klasické lokalitě Skallovarri v severním Finsku a následně je popsaly v Krkonoších.
- 2005 Lichenoložka NM Jana Kocourková v rámci mezinárodní expedice lichenologů mapovala lišejníky v oblasti Narsarsuaq v Grónsku.
- 2005–2008 Na švédské stanici Abisko proběhly dva projekty v rámci programu EU_ATANS, kterého se zúčastnili zaměstnanci KRNAP a odborníci z AV a PřF UK:
Vedoucími projektu *Geodiverzita a biodiverzita v horách Abisko a Krkonoších* (2005–2008) byli Josef Elster a Milena Kociánová. Projektu se dále zúčastnili Jan Jeník (1929–2022), Jiří Váňa (1940–2018), Alena Lukešová (*1954), Vlasta Jankovská (*1942), Jan Štursa (*1943), Helena Štursová (*1953), Jan Vaněk, Jan Materna (*1972), Sylvie Nováková (*1970), Igor Jan Dvořák (*1962), Josef Harčarik (*1967), a polští vědci Joanna Potocka (*1969) a Roman Gramsz (*1956).
Hlavním řešitelem projektu zkoumajícího sláviky modráčky tundrové (2006–2007) byl Václav Pavel (*1973), s nímž spolupracovali Tereza Petrusková-Kumštátová (*1974), Bohumír Chutný (*1950) a Karel Weidinger (*1967).
- 2007–2008 4. mezinárodní polární rok. V jeho rámci uspořádala Správa KRNAP a MZM ve spolupráci s více než 30 spoluautory výstavy zaměřené na historické i probíhající české polární výzkumy: *Češi a polární výzkum, Krkonoše: ostrov Arktidy* a putovní výstava *Sever a jih, české polární výzkumy*. Knihovna geografie PřF UK vytvořila další putovní výstavu *Arktida–Vysoké Sudety–Antarktida* a Eva Novotná vydala katalog s názvem *Polární rok*.
- 2007–2009 Hlavní řešitel Petr Pruner z GÚ s Martinem Košťákem z PřF UK analyzovali vzorky z poloostrova Nordvik v rámci projektu *Integrovaná stratigrafie a geochemie hraničního intervalu jura/křída tethydni a boreální oblasti*.
- 2007–2010 Botanicko-klimatologický projekt týmu Biologické fakulty JU, BÚ a PřF MU v centrální části Svalbardu byl spojený s výstavbou české polární

stanice. Řešitelem projektu byl Josef Elster, spoluřešiteli byli Jitka Klimešová (*1963) a Pavel Prošek.

- 2007–2009 Jan Pašava (*1957), Ilja Knésl a Anna Vymazalová z České geologické služby provedli společně s ruským týmem geologické práce v oblasti Polárního Uralu a zjišťovali informace o frakcionaci platinoidů v různých typech geologického prostředí na příkladech vybraných rudných ložisek tohoto pohoří.
- 2007–2010 Josef Elster, Jitka Klimešová a Pavel Prošek realizovali projekt *Biologická a klimatická diverzita centrální části arktického souostroví Svalbard*. Byla založena první terénní stanice v zátocě Petunia ve střední části Svalbardu.
- 2007–2011 Josef Elster a kolektiv z BÚ se v česko-ruském projektu věnovali principům tvorby dormantních stadií u vybraných polárních druhů prokaryotních sinic a eukaryotních řas. Projekt byl zaměřený na překonávání zimních extrémů v polárních oblastech.
- 2008–2009 Josef Elster řešil pro BÚ projekt *Porovnání vybraných vlastností cyanobakterií a řas polárních oblastí a mírného pásma*.
- 2009–2010 Jazykově literární projekt, jehož řešiteli byli Michal Kovář (*1974) a Vendula V. Hingarová (*1976), etabloval výzkum a výuku sámského jazyka a literatury na FF MU a UK.
- 2009–2013 Jana Klánová (*1963) z PřF MU zkoumala zdravotní rizika Arktidy a dopady na zdraví v Arktidě a v Evropě v důsledku klimatických změn v koloběhu kontaminantů.
- 2009, 2012, 2018 Jiří Svoboda, Sandra Sázelová a Martin Holub (ARÚB AV ČR, PřF MU) realizovali ve spolupráci s Vlastou Jankovskou (BÚ) a Institutem ekologie rostlin a živočichů Uralského oddělení Ruské akademie věd v Jekatěrinburgu tři paleoetnologické expedice v oblasti Jangana Pe a jezera Jambuto (Jamalský a Gydanský poloostrov, Jamalo-Něnecký autonomní okruh). Mapovali aktivity Něnců.
- 2009–2023 Od roku 2009 do současnosti probíhá v rámci několika projektů výzkum týmu oddělení inženýrské geologie ÚSMH AV ČR, jehož členy jsou Josef Stemberk (*1963), Filip Hartvich (*1978), Jan Blahůt (*1981) a Miloš Briestenský (*1978) v oblasti Hornsundu na jihu Svalbardu.
- 2010, 2016 Helena Štursová a Milena Kociánová prováděly v Abisku opakovaná sledování na pásách monitorovaných v letech 1998–2007.
- 2010–2011 Roman Juras za spoluúčasti Mileny Kociánové řešili na stanici Abisko projekt zaměřený na břečkotoky a břečkové laviny.

- 2010–2011 Vědecký projekt *Význam arktické oblasti v mezinárodních vztazích pro zájmy ČR*, podpořený MZV, realizovala Tereza Hořejší (FSV UK) ve spolupráci s Janem Šírem (FSV UK), Bohumírem Janským (PřF UK) a Vendulou V. Hingarovou (FF UK).
- 2010–2013 Vědci z PřF MU prováděli výzkum v oblasti fotochemie organických polutantů ve sněhu a ledu, tj. výzkum fotoprocusů, ke kterým dochází v polárních oblastech a na ledových částicích v atmosféře.
- 2010–2015 Projekt *CzechPolar. Zřízení a provoz České arktické vědecké infrastruktury Stanice Josefa Svobody na souostroví Svalbard*. Každoročně se projektu účastnilo až 160 vědců a studentů. Hlavní řešitelé byli Josef Elster a Oleg Ditrich (*1953) (PřF JU).
- 2011 Krkonoše/Karkonosze (česká a polská část) byly přijaty jako stanice do projektu INTERACT. Prvními manažery stanic byli Jaroslav Andrlé (*1979) za KR NAP a Roksana Knapik (1978–2022) za KPN.
- 2011–2012 Jitka Málková (PdF UO) a Milena Kociánová (KR NAP) v rámci projektu EFLs popisovaly růžencové toky v NP Kilpisjärvi, Pallas-Yllas tunturi a přechodová stadia severských aapa rašelinišť a palsa rašeliniště.
- 2011–2013 Na půdní biochemické cykly a mikrobiologickou aktivitu v permafrostu Sibíře Arktidy se zaměřili Hana Šantrůčková a Jiří Bárta z Katedry biologie ekosystémů PřF JU.
- 2011–2014 Založení pracovní skupiny a podmínek pro výuku polární ekologie a života v extrémním prostředí. Řešitelé projektu: Josef Elster, Oleg Ditrich, Jan Kavan (*1982) a Alexandra Bernardová (*1984). Kurzu polární ekologie se každoročně zúčastnilo 24 studentů a cca deset instruktorů.
- 2011–2015 Geomorfolog Marek Křížek (*1974) prováděl s týmem doktorandů z PřF UK výzkum periglaciálních strukturních půd v okolí zálivů Petuniabukta a Adolfbukta a studoval proměnlivost mikromorfologie povrchu křemenných zrn transportovaných ledovcem a tekoucí vodou v okolí ledovců Bertilbreen a Hørbyebreen na Svalbardu.
- 2011–2015 V programu *INTERACT* zkoumali lichenologové Jana Kocourková (*1959) a Josef Halda (*1969) v letech 2013–2014 druhovou diverzitu lišejníků ve vrcholových partiích Faerských ostrovů. V dalším projektu v letech 2014–2015 se zabývali sukcesí lišejníků na odledněném území pod ledovci Storglaciären (Tarfala, severní Švédsko) a Midtdalsbreen (Finse, Norsko) spolu s bryology Jiřím Váňou a Magdou Zmrhalovou (1961–2020) a půdní algoložkou Alenou Lukešovou.
- 2011–2019 Ornitolog Václav Pavel prováděl na výzkumné stanici Josefa Svobody na Svalbardu výzkum rybáků dlouhoocasých, v letech 2017–2018 ve spolupráci

s Terezou Hromádkovou z JU a Jiřím Flouskem z KRNAP. Jeho ornitologické výzkumy v této oblasti pokračují dodnes.

- 2011–2016 Zbyněk Engel (*1972) prováděl společně s kolegy z PřF UK a MU výzkum ledovců a sedimentů v jejich předpolí v oblasti Billefjorden (Svalbard).
- 2014 Milena Kociánová (KRNAP) se studenty PřF UHK pokračovala v rámci projektu PRIFINO v popisu růžencových toků v severním Finsku v NP Kilpisjärvi a Pallas-Yllas tunturi.
- 2014–2020 Helena Svitavská Svobodová (BÚ) vedla výzkum pylového monitoringu v severním Švédsku (Abisko a Nuolja) a na Svalbardu v projektu INTERACT WP4 (grant agreement n° 262693) spolu s Alexandrou Bernardovou (JU) a Přemyslem Bobkem (BÚ).
- 2015 Karel Pavelka (*1962) z ČVUT se zúčastnil společné německo-české expedice na západní pobřeží Grónska za účelem měření profilu vnitrozemského ledovce pomocí GNSS, družicového měření jeho pohybu pomocí technologie InSAR a měření pohybu čela ledovce Egi z leteckých dat.
- 2015–2016 Klimatolog Kamil Láska (*1971) z PřF MU a Josef Elster z JU uspořádali ve spolupráci s Univerzitou na Svalbardu *Kurz polární ekologie* pro 24 studentů, zaměřený na fyzickou geografii a geologii.
- 2016 Veronika Vosáhlová a Tomáš Jedlička (PřF UHK) v rámci diplomových prací prováděli na Svalbardu v průběhu zimního kurzu srovnávání odolnosti genotypů luskovin rodu *Pisum* vůči mrazu, suchu a vybraným biotickým faktorům v podmínkách Arktidy a Polabí a výskyt a životní podmínky řasy rodu *Hydrurus* na horním toku Labe a na Svalbardu.
- 2016–2018 Jiří Bárta (*1977) z PřF JU studoval *mikroorganismy v kryoturbacích Arktidy*.
- 2016–2019 Řešitelé Daniel Nývlt (*1976) z PřF MU a Josef Elster ve spolupráci s Olegem Ditrichem z PřF JU vedli projekt s názvem *Česká polární výzkumná infrastruktura (CzechPolar2)*, jehož cílem byla podpora provozu stanice v Longyearbyenu (Svalbard), na kterou navazoval interdisciplinární výzkum. Po dobu řešení projektu využilo služby CzechPolar2 celkem 660 unikátních uživatelů (359 českých a 301 zahraničních) z celkem 169 organizací (63 českých a 106 mezinárodních).
- 2016–2019 Josef Elster a Alexandra Bernardová z PřF JU pracovali na projektu *INTERACT II.*, jehož cílem bylo vytvářet mezinárodní síť pro výzkum a monitorování jevů v Arktidě.

- 2017–2018 Kamil Láska a Josef Elster za Centrum pro algologii BÚ pracovali na komparaci a integraci UV záření v prostředí Vysoké Arktidy.
- 2017–2021 Petr Macek (*1978) z PřF JU a půdní biolog Miloslav Devetter (*1973) z Biologického centra AV ČR zkoumali spojení funkčních vlastností tří úrovní organismů jako indikátorů ekosystémových funkcí v Arktidě.
- 2017–2021 Miloš Barták (*1963) z PřF MU a Josef Elster z JU prověřovali v projektu *ECOPOLARIS* změny ve struktuře a funkci součástí terestrických polárních ekosystémů.
- 2018 Vědecko-kulturní festival *Doma na Špicberkách* (Longyearbyen a Pyramida), zorganizovaný Zdeňkem Lyčkou (*1958) a Miroslavem Wanekem (*1962) ve spolupráci s JU, UNIS a MZV.
- 2018–2019 Josef Elster za Centrum pro algologii BÚ řešil projekt terestrické ekologie v Ny-Ålesundu.
- 2019 Karel Pavelka z ČVUT se zúčastnil mezinárodní vědecké expedice na východní pobřeží Grónska za účelem měření pohybu čela ledovce Knud Rasmussen a dokumentace zbytků americké letecké základny Bluei East II. před její sanací.
- 2019 Josef Elster a Eva Hejduková zkoumali vlastnosti arktického mořského fytoplanktonu na Svalbardu.
- 2019 Expedice lodi Bagatela pod vedením Zdeňka Žižky a kapitána Pavla Elstnera na Hookerův ostrov na zemi Františka Josefa.
- 2019 *Arktický festival 2019*. Festival české a arktické vědy a kultury (Praha, České Budějovice, Teplice a Plzeň), zorganizovaný Zdeňkem Lyčkou a Miroslavem Wanekem ve spolupráci s JU a UNIS.
- 2019–2021 Kamil Láska z PřF MU ve spolupráci s Pavlou Dagsson Waldhauserovou (*1980) a Ólafurem Arnaldsem (*1954) z AUI uspořádali kurz polárního výzkumu pro islandské a české studenty (*Cool Science*).
- 2019–2021 Geochemik Vladislav Chrastný (*1978) z FŽP ČZU se v projektu *Globální izotopový signál Cd a Pb v Arktidě* zaměřil na současné zdroje olova a kadmia dominující na severní polokouli.
- 2019–2021 Zdenka Sokolíčková (*1983) z Pedagogické fakulty UHK v projektu *Přehřívání ve vysoké Arktidě – kvalitativní antropologická analýza* shromažďovala, analyzovala a interpretovala data o místní komunitě.

- 2019–2021 Marek Stibal z Katedry ekologie PřF UK získával unikátní data o mikrobiálních společenstvech z povrchu grónského ledovce a využil je k testování klíčových makroekologických hypotéz.
- 2019–2024 Vendula V. Hingarová (FF UK) vedla ve spolupráci s Vědeckou a technickou univerzitou v Trondheimu výzkumný projekt *Česko-norská memorabilia*, zaměřený na problematiku nucené práce Čechů v Norsku za druhé světové války. Projekt zrealizoval putovní výstavu na 14 místech v ČR, vytvořil databázi nuceně nasazených Čechů a inicioval mnoho publikačních výstupů.
- 2020–2021 *Arktický festival 2020–21*. Festival české a arktické vědy a kultury (Ústí nad Labem, Praha, Teplice, České Budějovice, Hradec Králové a Dačice), zorganizovaný Zdeňkem Lyčkou a Miroslavem Wanekem ve spolupráci s UJEP, IJP a NPI.
- 2020–2022 Jazykově vzdělávací projekt FHS UK *Jazyková pluralita: podpora malých jazyků a kultur*, řešený Marií Novotnou, Vendulou V. Hingarovou a Jarkou Vrbovou, rozšířil ve spolupráci s Islandskou univerzitou a Sámskou vysokou školou výuku severských jazyků a literatur. Jazykovou situaci, zvláště pak postavení menšinových jazyků Severu, představil putovní výstavou.
- 2020–2023 Pavla Dagsson Waldhauserová z ČZU pracuje na projektu *Polární prach a jeho role při klimatických změnách*. Polární prach představuje zásadní hrozbu pro klima a biodiverzitu v Arktidě.
- 2020–2023 Projekt *INTERACT III* je pokračováním předchozích projektů.
- 2020–2023 Linda Nedbalová a Josef Elster v indicko-českém výzkumu hodnotí diverzitu fototrofních mikroorganismů z chladného prostředí a jejich bioprospekční potenciál. Vytvářejí bioprospekci (bioreaktor) pro vysokou Arktidu.
- 2020–2025 Barbora Halašková (*1987) je hlavní řešitelkou projektu tří fakult MU (Fakulty sociálních studií, Přírodovědecké fakulty a Právnické fakulty), jehož cílem je zkoumání dopadů klimatických změn na přírodu a obyvatele Arktidy a také vytvoření interdisciplinárního centra *ARCTOS* MU.
- 2020–2025 Marek Stibal z katedry ekologie PřF UK zjišťuje stav mikrobiální tvorby a uvolňování CH₄ zpod Grónského ledovce.
- 2021 Režisér Zdeněk Zvonek (*1959) natočil dokumentární film s titulem *Čeští vědci v tající Arktidě*.
- 2021–2022 Jan Kavan z PřF MU ve spolupráci s Eidgenössische Technische Hochschule Zürich řešil projekt *Krátkodobá dynamika ledovce a její důsledky pro odtok*

a stav sedimentů. Projekt byl zaměřený na posouzení současné hmotnostní bilance ledovce Bertil (Billefjorden, centrální Svalbard).

- 2021–2023 Geolog Martin Košťák z PřF UK se zabýval korelací pozdně křídových sedimentárních archivů severní Sibíře a střední Evropy v rámci skleníkového klimatu.
- 2021–2023 Jiří Moravec a kolektiv z IJP řešili projekt *Výzkum environmentální ekonomiky a politiky v ruské subarktické oblasti*, jehož cílem byla ekonomicko-politická analýza dobývání přírodního bohatství v ruské Arktidě a spojených environmentálních dopadů.
- 2021–2023 Josef Elster se zúčastnil norského projektu a koordinoval výzkum na Svalbardu v oblasti terestrické ekologie.
- 2021–2024 Josef Elster a Marie Šabacká koordinují a vytvářejí Evropský polární výzkumný prostor (*EU-PolarNet 2*).
- 2021–2025 Jana Voříšková (*1985) z Mikrobiologického ústavu AV ČR v projektu nazvaném *Reakce mikrobiálních komunit na měnící se klima v půdě Arktické tundry* hodlá charakterizovat odezvu mikrobiálních komunit na podmínky způsobené budoucími klimatickými změnami.
- 2022 *Arktický festival 2022.* Festival české a arktické vědy a kultury (Reykjavík a Akureyri), zorganizovaný Zdeňkem Lyčkou a Miroslavem Wanekem ve spolupráci s ČZU, AUI, CICERO a Severskou společností na Islandu.
- 2022–2025 Josef Elster a Pavel Příbyl (*1974) řeší pro Deutsche Forschungsgemeinschaft a GAČR projekt *Vznik odolnosti proti vysychání a poškození mrazem u řas biologických půdních krust vysoké Arktidy*.